

ΣΤΕ 2144/2020 [ΝΟΜΙΜΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΠΟΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΠΕΙΡΑΙΑ]

Περίληψη

- Η κρίση περί της άμεσης ή μη αναγκαιότητας ανάδειξης μνημείου ως λόγου που επιτρέπει ή όχι την κατάχωση, πρέπει να συνάγεται ενόψει και των λόγων δημοσίου συμφέροντος που, τυχόν, συνηγορούν υπέρ της κατάχωσης, ιδίως αν αυτοί συνάπτονται με την ανάγκη της δημιουργίας ή της διατήρησης βασικού έργου ή δικτύου υποδομής, η ύπαρξη και η καλή λειτουργία του οποίου κατατείνει στην επίτευξη στόχων, επίσης θαλπομένων από το Σύνταγμα, και θα δικαιολογούσε, κατά τα προαναφερόμενα, ακόμη και επεμβάσεις επί μνημείου, που δεν είναι κατά κανόνα επιτρεπτές. Και σε αυτή, όμως, την περίπτωση, η κατάχωση, η οποία έχει ως αναπόφευκτη συνέπεια την αναβολή της ανάδειξης των μνημείων σε εύθετο χρόνο στο μέλλον και τον αποκλεισμό της πρόσβασης του κοινού σε αυτά για ορισμένο χρονικό διάστημα, που ενδέχεται να υπερβαίνει τη διάρκεια μιας ή περισσοτέρων γενεών, πρέπει να διενεργείται με την κατάλληλη επιστημονική μέθοδο, που να καθιστά την κατάχωση αναστρέψιμη, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η μελλοντική ανάδειξή τους όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν.

Με την αίτηση ακυρώσεως προβάλλεται ότι, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο των αποφάσεων που εγκρίνουν την κατάχωση αρχαίων αλλά και από τα πρακτικά του Κ.Α.Σ, και του Κ.Σ.Ν.Μ. που στήριξαν την έκδοσή τους, οι προσβαλλόμενες και οι τυχόν συναφείς αποφάσεις της Διοίκησης που εγκρίνουν την κατάχωση των αρχαίων, που αποκαλύπτονται στο έργο, έρχονται σε αντίθεση με το άρθρο 24 του Συντάγματος, τον ν. 3028/2002, τη Διεθνή Σύμβαση της Γρανάδας του έτους 1985 για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην Ευρώπη που κυρώθηκε με τον ν. 2039/1992, την υπογραφείσα το έτος 1972 στο Παρίσι σύμβαση για την προστασία της παγκοσμίου πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς που κυρώθηκε και απέκτησε ισχύ νόμου με τον ν. 1126/1981 και την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, διότι δεν συμμορφώνονται προς την υποχρέωση του κράτους για την προστασία και τη μεταβίβαση της πολιτιστικής κληρονομιάς στις μέλλουσες γενεές. Αυτό συμβαίνει διότι, χωρίς να έχει γίνει στάθμιση της αξίας των αρχαίων και των αρχαιολογικών χώρων που βλάπτονται ή καταχώνονται ως στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς και χωρίς να έχει διαπιστωθεί, με βάση εμπειριστατωμένη έρευνα, ότι δεν υπάρχει εναλλακτική λύση με την οποία θα ήταν δυνατό να αποτραπεί η βλάβη ή διακινδύνευση βλάβης των μνημείων και χώρων, εγκρίνουν τις μελέτες και την υλοποίηση του προκείμενου έργου.

Οι ως άνω λόγοι ακυρώσεως, καθ' ο μέρος εκκινούν από την εκδοχή ότι η κατάχωση των αρχαίων μνημείων, ως τρόπος διατήρησής τους, είναι αντίθετη προς τη

συνταγματική επιταγή της διατήρησης και ανάδειξής τους υπό συνθήκες που θα τα καθιστούν επισκέψιμα και θα επιτρέπουν την ένταξή τους στην κοινωνική ζωή, είναι, κατά τα αναφερόμενα, απορριπτέοι ως αβάσιμοι, διότι η κατάχωση, η οποία προβλέπεται ρητώς από τις διατάξεις, ιδίως, του άρθρου 9 παρ. 2 του ν. 3028/2002, ως τρόπος διατήρησης αρχαίων μνημείων, αποτελεί νόμιμο τρόπο διατήρησής τους, υπό τις αυστηρές, βεβαίως, προϋποθέσεις που τάσσουν, κατά την έννοιά τους, οι διατάξεις αυτές, χωρίς, όμως, να υφίσταται πλήρης συνταγματική απαγόρευση της κατάχωσης.

Εφόσον, εξάλλου, οι λόγοι αυτοί έχουν την έννοια ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις δεν είναι επαρκώς και νομίμως αιτιολογημένες από πλευράς συνδρομής των εν λόγω προϋποθέσεων, αυτοί είναι και πάλι απορριπτέοι. Και τούτο διότι από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου, προκύπτει ότι οι πρσβαλλόμενες πράξεις, με τις οποίες εγκρίθηκε η διατήρηση σε κατάχωση αρχαιοτήτων, αποκαλυφθεισών με ανασκαφές που διενεργήθηκαν κατά την εκτέλεση του έργου του ΤΡΑΜ αιτιολογούνται εγκύρως. Ειδικότερα, προκύπτει ότι η Διοίκηση επέλεξε τη διατήρηση σε κατάχωση των αρχαιοτήτων με συγκεκριμένη τεχνική μέθοδο (κάλυψη με γεωύφασμα, πλήρωση των κενών με αδρανή υλικά, χύδην ή σε τσουβαλάκια, πλευρική στήριξη των ιστάμενων αρχαιοτήτων με ξυλότυπο), ήδη εφαρμοσθείσα σε άλλες τοποθεσίες του συγκεκριμένου έργου, ή προέκρινε άλλες λύσεις ειδικά προσαρμοσμένες στην κατάσταση των αρχαιοτήτων (λ.χ. κατάχωση με αδρανή υλικά στη δεύτερη προσβαλλόμενη), εν πλήρη επιγνώσει της αξίας των αρχαιοτήτων και της επιρροής του έργου επ' αυτών και με προέχον κριτήριο την προστασία των αρχαίων από τη φθορά και τη δυνατότητα μελλοντικής ανάδειξής τους και όχι την πορεία του έργου.

Ειδικότερα, από το σύνολο των πράξεων και των στοιχείων που τις συνοδεύουν προκύπτει ότι οι υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού προέβησαν σε ειδική και λεπτομερή καταγραφή των αρχαιοτήτων και σε αξιολόγηση αυτών. Οι κρίσεις των υπηρεσιών, θεωρούμενες στο σύνολό τους, ήταν συνεκτικές και όχι αποσπασματικές, εφόσον οι κατ' ιδίαν ανασκαφικές έρευνες και τα πορίσματα αυτών είτε συνδέθηκαν με παλαιότερες ανασκαφές (Λέσχη Διονυσιαστών, Δωμάτιο Χαλκίνων) είτε μεταξύ τους (Πλατεία Ωρολογίου με πεζοδρόμιο Τινάνειου Κήπου). Όπως δε επισημαίνεται σε σειρά εισηγήσεων της Εφορείας και πρακτικών του Κ.Α.Σ., η συνολική ανασκαφική έρευνα οδήγησε και θα οδηγήσει στην καλύτερη κατανόηση της ιπποδάμειας πόλης. Εξέτασαν δε, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, τη δυνατότητα άμεσης ανάδειξης των αρχαιοτήτων και την απέρριψαν αιτιολογημένα για λόγους προστασίας και διατήρησης αυτών (ρωμαϊκό κρηπίδωμα στη δεύτερη προσβαλλόμενη, κρηπίδωμα του αρχαίου λιμένα στην πρώτη προσβαλλόμενη). Περαιτέρω, επέβαλαν συγκεκριμένες τεχνικές λύσεις για την προστασία των αρχαιοτήτων (λ.χ. στην τοποθέτηση του ζεύγους ιστών ηλεκτροδότησης στην πρώτη προσβαλλόμενη και στην κατασκευή των πολυκάναλων και φρεατίων στη δεύτερη προσβαλλόμενη) και επέβαλαν σε όλες τις περιπτώσεις τη σήμανση των τοποθεσιών με ενημερωτικές πινακίδες. Εξάλλου

ελήφθησαν υπ' όψιν οι εισηγήσεις της οικείας Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και της Διεύθυνσης Προστασίας και Αναστήλωσης Νεωτέρων και Συγχρόνων Μνημείων. Από τα στοιχεία δε αυτά προκύπτει η λεπτομερής περιγραφή και αξιολόγηση των ευρημάτων (θεμέλια Παλαιού Δημαρχείου) και των νεώτερων μνημείων της περιοχής και η επιρροή του έργου (υποσταθμού έλξης) επ' αυτών. Τέθηκαν δε συγκεκριμένοι όροι για τη διατήρηση των θεμελίων του παλαιού Δημαρχείου και για την προστασία και ανάδειξη της Πλατείας Ωρολογίου.

Απορριπτέος είναι και ο ισχυρισμός για τον δεύτερο όρο της προσβαλλομένης πράξης, εφόσον, σε κάθε περίπτωση, οι υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού ασκούν τις αρμοδιότητές τους με γνώμονα την προστασία του μνημείου ή του αρχαιολογικού χώρου, χωρίς να δεσμεύονται από τους γενικούς ή ειδικούς όρους δόμησης που ισχύουν στην περιοχή του υπό ανέγερση κτηρίου ή από διοικητικές πράξεις που τυχόν έχουν εκδοθεί βάσει της πολεοδομικής ή περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Πρόεδρος: Αθ. Ράντος

Εισηγητής: Χρ. Παπανικολάου

Το πλήρες κείμενο της απόφασης θα αναρτηθεί αμέσως μετά την καθαρογραφή του από το Δικαστήριο.